

Advies van het Europees Comité van de Regio's over een duurzame bio-economie voor Europa: versterking van de verbinding tussen economie, samenleving en milieu

(2019/C 404/05)

Rapporteur:	Jácint HORVÁTH (HU/PSE), lid van de gemeenteraad van Nagykanizsa
Referentie document:	Een duurzame bio-economie voor Europa: versterking van de verbinding tussen economie, samenleving en milieu COM(2018) 673 final

BELEIDSAANBEVELINGEN

HET EUROPEES COMITÉ VAN DE REGIO'S

Algemene opmerkingen

1. is ingenomen met de Commissiededeling *Een duurzame bio-economie voor Europa: versterking van de verbinding tussen economie, samenleving en milieu*, waarin een actieplan voor de uitvoering van de vernieuwde Europese strategie voor de bio-economie in de komende jaren wordt voorgesteld. Het Comité meent dat het een sleutelrol kan spelen bij het op gang brengen van de dialoog met de Europese Commissie.
2. Het actieplan is in de ogen van het Comité voldoende ambitieus en de voorgestelde maatregelen zijn cruciaal om de ontwikkeling van de Europese bio-economie in een passend tempo mogelijk te maken.
3. De ontwikkeling van de bio-economie biedt uitstekende kansen op groei en banen. Het Comité onderstreept dat dit potentieel alleen kan worden benut als de regionale en lokale actoren in de praktijk nauw samenwerken en gemeenschappelijke doelstellingen nastreven. Ook wijst het Comité op het belang van een duurzame bio-economie voor de verwezenlijking van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling.
4. Er moet gebruik worden gemaakt van de positieve effecten van multilevel governance om de Europese, nationale, regionale en lokale initiatieven voor de bio-economie op elkaar af te stemmen, zodat een optimaal klimaat wordt gecreëerd voor de ontwikkeling ervan in Europa. Ook speelt het lokale en regionale niveau op het vlak van de bio-economie een belangrijke rol bij het bevorderen van de samenwerking tussen universiteiten, het bedrijfsleven, de overheid en het maatschappelijk middenveld, dankzij het quadruple helix-model.
5. De periode 2021-2027 biedt bij uitstek kansen voor de ontwikkeling van de bio-economie. Lokale en regionale overheden zijn onmisbaar voor de uitvoering van het cohesiebeleid van de EU en van tal van regionale strategieën voor slimme specialisatie die de medefinanciering van programma's en projecten ter versterking van de bio-economie mogelijk maken.
6. De Commissie bepaalt dat de actieplannen voor de bio-economie met ingang van 2021 op het meest geschikte territoriale niveau moeten worden ontwikkeld — wat inhoudt dat de lokale en regionale overheden een grotere rol moeten gaan spelen — en dat de programma's voor zover mogelijk rechtstreeks moeten worden beheerd in samenwerking met de betrokken sectoren en burgers, in overeenstemming met de beginselen van subsidiariteit en multilevel governance. Om tot een duurzame en circulaire bio-economie te komen moeten de activiteiten stevig worden verankerd op regionaal en lokaal niveau; de lokale bevolking is immers goed op de hoogte van de bestaande waardeketens in de regio's. Regio's investeren in basisdiensten en -capaciteiten. De lokale en regionale aanpak garandeert dan ook een duidelijke link met de specifieke regionale kenmerken en specialisatie.
7. Om het streven naar maximale uitbreiding van de bio-economie met succes te verwezenlijken moet het rechtskader regelmatig worden herzien, zodat ook de wettelijke belemmeringen voor investeringen kunnen worden weggenomen.
8. Een duurzame Europese bio-economie zal met name in de kust- en plattelandsgebieden zorgen voor werkgelegenheid, dankzij de grotere deelname van primaire producenten aan de lokale bio-economie. Volgens schattingen van de bio-economische sectoren zou er tegen 2030 een miljoen nieuwe banen kunnen worden gecreëerd.
9. Het Comité verzoekt alle EU-landen met klem om in het kader van de uitwerking van het volgende meerjarig financieel kader 2021-2027 tegen 2021 een nationale strategie voor de bio-economie te ontwikkelen, om zo de coördinatie van de ontwikkelingsprogramma's te vergemakkelijken.

10. Alle Europese regio's, die immers tot de meest geschikte territoriale niveaus voor de uitvoering van strategieën voor de bio-economie behoren, zouden tegen eind 2024 actieplannen voor de bio-economie moeten uitstippelen of een apart hoofdstuk inzake de bio-economie moeten opnemen in hun algemene ontwikkelingsstrategie. Aangezien de ecologische grenzen van de bio-economie verder reiken dan de administratieve grenzen, zouden daarnaast ook interregionale strategieën in overweging kunnen worden genomen, om zo de grensoverschrijdende en interregionale samenwerking (samenwerkingsverbanden, netwerken) met regio's met een vergelijkbaar profiel te versterken. Daarnaast moeten partnerschappen op het gebied van de bio-economie in macroregionale en zeegebiedstrategieën worden bevorderd.

11. Het Comité hoopt op een zo sterk mogelijke toename van groene overheidsopdrachten in de Europese Unie en beklemtoont dat de ontwikkeling van de bio-economie daarvoor van essentieel belang is. Het wijst er in dit verband op dat overheidsopdrachten een belangrijk instrument zijn om de ontwikkeling van producten van biologische oorsprong te steunen. Om dit te bevorderen en mogelijk te maken, is vaak steun van EU-zijde nodig in de vorm van eisen inzake ecologisch ontwerp, normen, klimaat- en milieuverklaringen en strategieën voor ontwikkelingsactiviteiten.

12. Het Comité maakt zich zorgen over een recent document van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek waarin te lezen staat dat in de periode 2015-2030 ongeveer 11 % (meer dan 20 miljoen ha) van de landbouwgrond in de EU uit productie dreigt te worden genomen als gevolg van factoren die verband houden met de biofysische kenmerken van de grond, de structuur van de landbouwbedrijven en de levensvatbaarheid van de landbouw, de bevolking en specifieke regionale kenmerken ⁽¹⁾. In het licht van het bovengestane wijst het Comité erop dat verlaten landbouwgrond tal van mogelijkheden biedt voor het optrekken van de productie van verschillende soorten biohulpbronnen; wel mag een dergelijk gediversifieerd gebruik geen risico's inhouden voor landbouwgrond met een hoge natuurwaarde en mag niet worden geraakt aan de biodiversiteit en het potentieel voor habitat Herstel en het herintroduceren van wilde soorten.

13. In een eerder advies over de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid ⁽²⁾ heeft het Comité er in verband met milieu en voeding voor gepleit dat de voor biologische landbouw bestemde grond in de lidstaten ten opzichte van 2017 verdubbelt of ten minste 30 % van het bruikbare landbouwareaal in de lidstaat beslaat.

14. Het Comité schaaft zich achter de conclusies van het verslag over de tussentijdse evaluatie van de EU-bosstrategie, waarin te lezen staat dat de herziening van de bosstrategie moet aansluiten bij de hervormde strategie voor de bio-economie. Bij de ontwikkeling van de bosgerelateerde bio-economie en de bevordering van innovatie dient te worden gezorgd voor samenhang tussen maatregelen op de diverse EU-beleidssterreinen.

De biogebaseerde sectoren versterken en opschalen, investeringen en markten aanboren

15. Op dit moment trekken innovaties in de bio-economie alleen investeerders aan als het bedrijf in kwestie zich bezighoudt met de ontwikkeling van producten met een hoge toegevoegde waarde. De steunregelingen zouden moeten worden verfijnd zodat technologieën kunnen worden ontwikkeld die verband houden met producten van biologische oorsprong waarvan de marktwaarde laag is maar die bedoeld zijn om fossiele producten te vervangen. Er is behoefte aan duidelijker prijsmechanismen voor bio-energiebronnen, zonder dat in detail wordt aangegeven waarvoor deze hulpbronnen moeten worden gebruikt. Een passende prijsvorming voor fossiele hulpbronnen is van essentieel belang voor het concurrentievermogen van de bio-economie.

16. De invoering van een geharmoniseerd systeem voor de regelgeving inzake producten die op duurzame wijze kunnen worden vervaardigd en hun afval, zou een sprong voorwaarts betekenen voor de organisaties die zich richten op onderzoek, ontwikkeling en vervaardiging van producten van biologische oorsprong; voorwaarde is wel dat de stabiliteit van dit systeem op het niveau van de lidstaten verzekerd is.

17. Het Comité zou graag zien dat de Commissie steun verleent aan de productie en verkoop van bioproducten in de lidstaten, alsook aan de toename van technologieën op het gebied van de duurzame bio-economie. De EU moet zich opwerpen als voorloper in de sector door geavanceerde technologieën op het vlak van de bio-economie te ontwikkelen, om zo banen te scheppen en ervoor te zorgen dat kwaliteitsproducten van biologische oorsprong steeds beschikbaar zijn.

18. In de geldende regelgeving moet worden voorkomen dat gebruikers van biologische hulpbronnen met te veel administratieve rompslomp te maken krijgen. Momenteel zijn in zowel de staatssteunregels als de richtlijn hernieuwbare energiebronnen (RED II) rapportageverplichtingen met betrekking tot duurzaamheid en economie (ook voor zakelijke partners) te vinden. Daarnaast moet micro-management van het gebruik van verschillende biologische hulpbronnen worden vermeden, zolang de hulpbronnen voldoen aan de eisen op het gebied van klimaatbescherming en duurzaamheid. Met name in bioraffinaderijen worden verschillende hulpbronnen gebruikt voor verschillende doeleinden, waaronder biobrandstoffen.

⁽¹⁾ *Agricultural Land Abandonment in the EU within 2015-2030*, JRC Policy Insights (oktober 2018), zie <https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc113718.pdf>

⁽²⁾ CvdR-advies over de GLB-hervorming (COR-2018-03637).

19. De ontwikkeling van de bio-economie is met name in minder ontwikkelde regio's niet los te denken van concrete projecten, en toonaangevende innovaties weerspiegelen de vooruitgang. Wat BIOEAST en soortgelijke initiatieven met meerdere lidstaten betreft zou de Commissie de versterking van positieve synergieën via thematische programma's en subsidies moeten aanmoedigen. Het is belangrijk dat de koppeling tussen activiteiten van de regio's op het gebied van technologieoverdracht en biomassa ook voor de samenleving zichtbare resultaten oplevert en zo wordt aangetoond dat de duurzame bio-economie het bruisende "groene" hart van de circulaire economie is.

20. Om de energietransitie sneller te doen verlopen en hernieuwbare energie op de markt concurrerder te maken dan fossiele brandstoffen zonder dat dit als ongeoorloofde staatssteun wordt beschouwd, moet worden overwogen om de energiebelastingrichtlijn en de staatssteunregels aan te passen.

21. Het is een goede zaak dat de Commissie de komende jaren een instrument wil inzetten ter ondersteuning van beleid om het territoriale onevenwicht op het vlak van de bio-economie aan te pakken; wel onderstreept het Comité dat dit instrument ten minste tot eind 2027 moet blijven functioneren om de in het verleden ontstane territoriale verschillen op dit gebied daadwerkelijk te verkleinen.

22. Het is positief dat biotechnologie deel uitmaakt van de strategieën voor slimme specialisatie (RIS3) van verschillende EU-landen. Strategieën voor slimme specialisatie, waarvan de voorbereiding een ex-antevoorwaarde was voor de toegang tot de Europese middelen voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (O & O&I) die tijdens de programmeringsperiode 2014-2020 werden vastgelegd, zijn tegelijk beleidsinstrumenten waarmee de regionale en territoriale kenmerken, de sectoren en de technologische prioriteiten in kaart worden gebracht en die zo benchmarks vormen voor de uitvoering van het beleid. Regionale strategieën voor slimme specialisatie (RIS3) op het vlak van de bio-economie zijn doeltreffender als naburige regio's onderling maar ook lidstaten hun inspanningen op elkaar afstemmen, zodat de milieuduurzaamheid niet in gevaar komt, de biodiversiteit wordt beschermd en het potentieel van de bio-economie wordt benut.

23. Het Comité is van mening dat de steun voor biotechnologie moet worden opgevoerd; dat geldt zowel voor de prioriteiten op het gebied van onderzoek en innovatie (O&I) als voor de investeringsprioriteiten. Dankzij haar kennisbasis en instrumenten is de biotechnologie als schakel tussen de verschillende stadia van de verwerking van biomassa niet alleen in staat om negatieve milieueffecten terug te dringen, maar ook om de ontwikkeling van de bio-industrieën op duurzame wijze te bevorderen.

24. Het Comité staat achter actie 1.5 van het actieplan, waarin wordt voorzien in de ontwikkeling van 300 duurzame bioraffinaderijen⁽³⁾. Bij de bouw van een nieuwe bioraffinaderij zou, uitgaande van de gegevens van het gemeenschappelijke systeem van indicatoren en monitoring, steun worden verleend aan regio's met een achterstand op het vlak van de bio-economie zodat zij een inhaalslag kunnen maken — overeenkomstig de regels en subsidies van het GLB en het 9e kaderprogramma. De invoering van technologische innovaties in combinatie met de ontwikkeling van aanverwante systemen voor kennisoverdracht zal het mogelijk maken het potentieel van de ecosystemen op een ecologisch verantwoorde manier te benutten, wat dan weer kan leiden tot duurzame waardeketens voor biomassa.

25. Het is van cruciaal belang dat lokale en regionale belanghebbenden, en met name kleine en middelgrote ondernemingen, worden betrokken bij het optimaliseren, omzetten en integreren van waardeketens; zaak is dat naast primaire producenten ook de hele verdere handelsketen deelneemt. Voorts is het van kapitaal belang dat steun wordt verleend aan kleine en middelgrote ondernemingen die op technologisch en bedrijfsvlak inspanningen leveren om over te schakelen op de bio-economie.

Zorgen voor een snelle uitrol van lokale bio-economieën overal in Europa

26. De Commissie moet er nauwlettend op toezien dat beleidsmakers op het niveau van steden en plattelandsgemeenten over de nodige informatie beschikken, zodat zij in hun strategische planning en budgettering op lange termijn rekening kunnen houden met de mogelijkheden op het gebied van productie en verwerking van biomassa.

27. Overleg en samenwerking tussen naburige regio's zou de ontwikkeling van technologieën en de uitwerking van oplossingen voor circulaire biologische landbouw mogelijk moeten maken.

28. Steden zouden moeten worden omgevormd tot belangrijke centra van de circulaire bio-economie. Circulair beheer van materialen en afvalrecycling (of, waar van toepassing, terugwinning), ook van organisch afval, in steden zijn van kapitaal belang. Om een en ander te kunnen verwezenlijken zijn niet alleen infrastructuur en systemen voor inzameling, verwerking en recycling (of terugwinning) vereist, maar moet ook worden ingezet op voorlichting. Het Comité roept de Commissie op om hiervoor op gecoördineerde wijze de nodige middelen ter beschikking te stellen, waaronder ook de gezamenlijke en complementaire ontwikkeling van technologische aanpassingen en systemen voor kennisoverdracht.

⁽³⁾ OESO, *Meeting Policy Challenges for a Sustainable Bioeconomy* (De beleidsuitdagingen in verband met een duurzame bio-economie aangaan), 2018, ISBN 9789264292345; BIO-TIC, *A roadmap to a thriving industrial biotechnology sector in Europe* (Routekaart voor een bloeiende biotechnologiesector in Europa), 2015.

29. Noch in de strategie, noch in het actieplan wordt aandacht besteed aan governanceaspecten. Met het oog op de praktische uitvoering van het actieplan moeten de verantwoordelijkheden van de betrokken spelers duidelijk worden afgebakend, met volledige inachtneming van het beginsel van multilevel governance, zodat de verschillende onderdelen van de strategie efficiënt kunnen worden geïmplementeerd.

30. Harmonisatie van de wetgeving is noodzakelijk aangezien in de 28 lidstaten momenteel uiteenlopende regels van toepassing zijn op de biomassaströmen die de belangrijkste grondstoffen vormen van de waardeketens die bepalend zijn voor de bio-economie, alsook op de afvalströmen die ontstaan door de verwerking ervan.

31. Organisaties (zoals het Europees netwerk van chemieregio's — ECRN), platforms (zoals het consortium voor biogebaseerde industrieën — BIC) en clusterorganisaties die de resultaten en verworven kennis optimaal kunnen benutten en lokale en regionale initiatieven kunnen combineren, hebben alle troeven in handen om de bio-economie in een stroomversnelling te brengen. Het is dan ook van groot belang dat zij in de toekomst worden betrokken bij de systemen voor kennisoverdracht.

De ecologische grenzen van de bio-economie begrijpen

32. Bij de beoordeling van het potentieel voor de productie van biomassa moet niet zozeer worden gekeken naar administratieve als wel naar ecologische en ecosysteemgrenzen. Om de doelstellingen van het actieplan te bereiken, moeten de geproduceerde hoeveelheden biomassa nauwkeurig worden geëvalueerd en in een gemeenschappelijk systeem worden geregistreerd. Daartoe moeten de regio's op gecoördineerde wijze samenwerken en moeten gestandaardiseerde meet- en controlemethoden worden uitgewerkt.

33. Het Comité is ingenomen met de steun van de Commissie, overeenkomstig actie 3.2 van het actieplan, voor de ontwikkeling van cartografische en statistische systemen voor de monitoring van ecosystemen. Wel stelt het voor om een uniform Europees systeem van indicatoren voor de monitoring van de biomassa-productie te ontwikkelen en in te voeren. Het is van cruciaal belang dat er een gemeenschappelijk informatie-kader wordt uitgewerkt voor de installatie van technologie voor verwerking downstream, en de optimalisatie daarvan vanuit het oogpunt van energie-efficiëntie, milieubescherming en biomassalogistiek.

34. Voorts pleit het Comité voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijk systeem van indicatoren waarmee informatie over de activiteiten van de regio's kan worden verkregen; het gaat dan zowel om kern- als om specifieke indicatoren. Met betrekking tot de kernindicatoren zou naar de volgende parameters kunnen worden gekeken: 1) bbp per regio (percentage ten opzichte van het nationale bbp); 2) internationale activiteiten op het gebied van O & O&I; 3) besparingen op fossiele energie; 4) vermindering van emissies, met inbegrip van ammoniak (NH₃) en de belangrijkste broeikasgassen (CO₂, CH₄); 5) productie van hernieuwbare energie (in dit geval wordt voorgesteld om de meetmethoden te standaardiseren). De specifieke indicatoren waarvan gebruik zou kunnen worden gemaakt om de prestaties van de regio's met betrekking tot het actieplan voor de bio-economie te meten zijn: 1) het aantal nieuwe banen (gerelateerd aan de ontwikkeling van de bio-economie); 2) de rol van de bio-economie in de regionale prestaties; 3) de omvang van de inspanningen om de biodiversiteit te behouden en te ontwikkelen (toegewezen middelen); 4) milieubehoud en afvalvermindering.

35. De uitbreiding van grensoverschrijdende steunregelingen voor innovatie en samenwerking die specifiek gericht zijn op de ontwikkeling van de bio-economie, levert een doeltreffende bijdrage aan de grensoverschrijdende coördinatie van strategieën in naburige regio's. Samenwerking gericht op vergelijkbare ecologische, sociale en economische benaderingen kan dienen als leidraad voor gespecialiseerde opleidingen op lokaal niveau en kan ook een positief effect hebben op de sectorale werkgelegenheidscijfers.

36. Er moet worden ingezet op mechanismen om biodiversiteit en productie met elkaar te verenigen en synergieën tussen de verschillende beleidsterreinen tot stand te brengen. De versnelling van de klimaatverandering leidt ook tot veranderingen op microregionaal niveau.

37. Het Comité pleit voor de uitwerking van een overkoepelend ontwikkelingskader dat zou bijdragen aan de coördinatie van klimaatmaatregelen op EU-niveau, om zo het verlies aan biodiversiteit en veranderingen in het milieu tegen te gaan en de rijkdommen en vruchtbaarheid van de bodem te behouden en te verbeteren.

38. Het Comité verwelkomt de nieuwe bio-economische strategie die aansluit bij de duurzaamheidsdoelstellingen en vergezeld gaat van een actieplan waarin de bescherming van productiegebieden tegen overexploitatie centraal staat, samen met een betere benutting van het biomassapotentieel. Voorts staat het Comité positief tegenover de bescherming van de hulpbronnen die worden gebruikt als basis voor de productie, en verzoekt het de Commissie ervoor te zorgen dat de regio's op gelijke voet toegang krijgen tot de middelen voor bewustmaking.

Financiering van de bio-economie

39. Het is een goede zaak dat de voorstellen van de Commissie voor het volgende meerjarig financieel kader voor 2021-2027 bedoeld zijn om systemisch onderzoek en innovatie op de gebieden en in de sectoren die onder de bio-economie vallen, een sterke impuls te geven, met name door 10 miljard EUR ⁽⁴⁾, of circa 10 % van het geraamde budget, te reserveren voor het Horizon Europa-cluster "Levensmiddelen en natuurlijke hulpbronnen" ⁽⁵⁾. Ook is het Comité bijzonder ingenomen met het feit dat "Duurzame, inclusieve en circulaire biogebaseerde oplossingen" zijn opgenomen in de acht partnerschapsgebieden van het programma.

40. De ontwikkeling van de bio-economie vereist echter een totaalaanpak, wat ook betekent dat tegelijk en op gecoördineerde wijze gebruik moet worden gemaakt van verschillende financieringsbronnen. De Commissie moet de complementariteit van een aantal financiële instrumenten versterken en passende instrumenten ontwikkelen voor de coördinatie van de middelen van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds+, het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij en het gemeenschappelijk landbouwbeleid, alsook van de beschikbare middelen voor O & O&I en van de financiële instrumenten van het InvestEU-programma, zodat de lidstaten en de regio's ten volle gebruik kunnen maken van de beschikbare middelen om de bio-economie te ondersteunen.

41. Het belang van het InvestEU-programma als toekomstige financieringsbron voor de bio-economie mag niet worden onderschat; het is dan ook zaak dat de bio-economie tot de door het InvestEU-programma gefinancierde gebieden blijft behoren.

42. Het ziet ernaar uit dat het streven om met 25 % van de EU-begrotingsuitgaven bij te dragen aan de verwezenlijking van de klimaatdoelstellingen, niet zal volstaan om de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs te bereiken. Het Comité heeft er in zijn advies over het Pakket meerjarig financieel kader 2021-2027 ⁽⁶⁾ al op gewezen dat het voorstel voor de volgende financieringsperiode het mogelijk moet maken om meer dan 30 % van de uitgaven te reserveren voor het koolstofarm maken van energie, industrie en vervoer en voor de overgang naar een circulaire economie. Deze doelstellingen zouden de ontwikkeling van de bio-economie in een passend tempo ten goede komen.

43. Het Comité herhaalt dat volgens het voorstel van de Commissie voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van Horizon 2020 — Het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, er veel te zeggen is voor specifieke maatregelen om de toegang van ultraperifere EU-regio's tot de horizontale programma's van de Unie te verbeteren, rekening houdend met hun structurele, sociale en economische situatie. Helaas is dit niet terug te vinden in de voorgestelde artikelen, waardoor er weinig kans is dat de specifieke kenmerken van deze regio's, en het feit dat ze conform hun strategieën voor slimme specialisatie bij uitstek geschikt zijn als proeftuinen voor onderzoek en innovatie op het gebied van onder meer bio-economie en klimaatverandering, door het programma in aanmerking zullen worden genomen.

De bio-economie: onderwijs, opleiding en bewustmaking

44. Het Comité maakt zich zorgen over de statistieken die aantonen dat de gemiddelde leeftijd van producenten en ondernemers in de bio-economie elk jaar toeneemt. Als de nieuwe generaties niet de fakkel overnemen, er geen overdracht van kennis is en er geen nieuwe vaardigheden en competenties worden verworven, dan dreigt de voedselvoorziening in gevaar te komen, zowel wat kwaliteit als wat kwantiteit betreft, terwijl de vraag nog zal toenemen. Er moet prioriteit worden verleend aan de ontwikkeling van passende systemen voor kennisoverdracht in de bio-economie en aan de innovatieve, sociale, economische en milieuaspecten van intersectorale connectiviteit.

45. De arbeidskrachten die nodig zijn voor duurzame, biogebaseerde en aan het ecosysteem aangepaste waardeketens zullen op lange termijn beschikbaar komen als wordt ingespeeld op de specifieke arbeidsbehoeften van de bio-economie door vanaf het basisonderwijs progressieve en coherente lesmodules in te voeren, alsook modules voor opleiding en een leven lang leren, die door de lidstaten worden uitgewerkt op basis van de open coördinatiemethode. Het Comité is van mening dat het absoluut noodzakelijk is om dergelijke modules uit te werken, aangezien de kennis over milieucultuur en duurzaamheid op alle onderwijsniveaus, alsook via opleiding en levenslang leren, moet worden doorgegeven. Het roept de Commissie daarom op om de lidstaten te helpen samen gemeenschappelijke doelstellingen vast te leggen en na te gaan welke middelen nodig zijn om deze op EU-niveau te verwezenlijken.

⁽⁴⁾ COM(2018) 435 van 7.6.2018: Voorstel voor een verordening tot vaststelling van Horizon Europa — het kaderprogramma voor onderzoek en innovatie, en tot vaststelling van de regels voor deelname en verspreiding.

⁽⁵⁾ COM(2018) 321 final of 2.5.2018: Een moderne begroting voor een Unie die ons beschermt, sterker maakt en verdedigt — Het meerjarig financieel kader voor 2021-2027.

⁽⁶⁾ COR-2018-02389.

46. Cruciaal voor de ontwikkeling van de bio-economie is het creëren van een marktvraag naar producten van biologische oorsprong; daarom moet worden ingezet op bewustmaking en ondersteuning van de vraag, wat samenwerking tussen de Commissie, regio's en gemeenten vereist.

Brussel, 26 juni 2019.

De voorzitter
van het Europees Comité van de Regio's
Karl-Heinz LAMBERTZ
